

Fletorja e Klerit Katolik

== TË SHQYPNËS ==

PERMAJTJA E LANDËS

Akte të Selis Shëjte:

<i>Acta Pii PP. XI: conceditur Indulg. Plen. coronae recitatae coram SS. Sacramento.</i>	faqe 1
<i>S. Congr. S. Officii: de conventibus ad procurandam christianorum unitatem</i>	« 3
<i>S. Congr. de Prop. Fide: designatio Ordinarii pro appellatione</i>	« 4
<i>Pont. Commissio interpretando Codici: de confessione et de matrimonii celebratione.</i>	« «

Akte të Djeçezeve:

<i>Leter e Arqip. të Shkoders përmbl divocejonin ndej Zëmren e Krishtit.</i>	« 5
<i>Casus conscientiae</i>	« 11
<i>Historija e djeçezeve të Shqypnë</i>	« 12
<i>Prisi i Famulltarit</i>	« 14
✠ <i>Ëmz. Gjergj Koletsi.</i>	« 15

SHKODER

Shtypshkroja e Zojës së Paperlyme
1928

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Fletorja e Klerit Katolik

— TË SHQYPNËS —

AKTE TË SELËS SHËJTE

ACTA PII PP. XI

Breve quo Indulgentia plenaria
coronae recitatae coram SS. Sacramento conceditur

PIUS PP. XI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Ad Sancti Dominici, Bononiensi in civitate, proximis diebus sollemnissima Conventus eucharistici habebitur celebratio, quam ad excitandam provehendamque christifidelium pietatem et ga sanctissimum Eucharistiae sacramentum summopere profuturam confidimus. Generalis vero Magister Ordinis Praedicatorum, cum in amplissimam sui Ordinis basilicam, in qua corpus Fundatoris religiosissime asservatur, ipsius Congressionis coetus conveniant, enixis praecibus nos rogat ut peculiari de thesauro Ecclesiae indulgentia, praeclara hac fausta- que occasione, christifideles donemus qui Rosarium V. M. V., a patriarcha S. Dominico ad honorem Dei Mariae institutum, ante augustum D. N. I. C. sub vultu Eucharisticis delitescens Sacramentum recitaverint. Quibus supplicationibus nos, cognatum ac perspectum habentes, opportunum admodum esse ut hanc Indulgentiam concedamus, quae, cum a S. Dominico simul atque a pietate Eucharistica suam originem repetat, Conventus Eucharistici Bononiensis, cuius

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

certo quodam modo praefata S. Dominici ecclesia cardo erit, peculiare quoddam mnemosynum ac monumentum exsistat, adnuere statuimus, atque ita praecipua Nostrae voluntatis significatione pii eventus sollemnitatem augere. Conlatis igitur consiliis cum dilecto filio Nostro S. R. E. Carli Paenitentiario Maiore, de Omnipotentis Dei misericordia, atque Eius Apostolorum beatorum Petri ac Pauli auctoritate confisi, omnibus et singulis christifidelibus qui poenitentes et confessi ac Sacra Communione iuxta morem sint refecti, ante Sacratissimi Corporis Christi sacramentum ad publicam fidelium venerationem expositum, vel etiam in tabernaculo adservatum, tertiam B. M. V. Rosarii partem devote recitantibus, *quotiescumque* id egerint, *Plenariam Indulgentiam* et remissionem misericorditer in Domino in perpetuum concedimus. Contrariis non obstantibus quibilibet.

Haec statuimus, decernentes Litteras firmas, validas atque efficaces semper exstare ac permanere; suosque plenos atque integros effectus sortiri et obtinere; illisque ad quos pertinent sive pertinere poterunt, nunc et in posterum amplissime suffragari; sicque rite iudicandum esse ac definiendum, irritumque, ex nunc et inane fieri, si quidquam secus super his, a quovis, auctoritate qualibet, scienter vel ignoranter attentari contigerit.

Datum Romae, apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die IV mensis Septembris anno 1927, Pontificatus Nostri sexto.

P. Card. GASPARRI, *a Secretis Status*.

Mjeft të mdhaja e të lakmueshme janë ndernat shpirtnore që Shëjtnit Eten Papë shoq mbas shoqit ja kan dë popullit të kshënë për me e xë perditë e më tepër kah të thanunit e Rruzares të lumës Zojës Bekueme; por kjo që mbahet në shkresën e naltbortueme ja kalon të gjithave, tuj këne që në këtë Shëjti Atë Papë ja falë të kshënëve ndjesen e plotë për gjithë sa herë që t' a thonë të treten pjesë të Shëjtes Rruzare para të Shëjtnueshmit Sakramënd, e të jenë të rrfyem e të kunguem si e lypë zakoni.

Konditat e nevojshme për me fitue ket ndjesë, janë:

1. Me thanë të treten pjesë të Shëjtes Rruzare.
2. Me e thanë para të Shëjtnueshmit Sakramënd, o të jët i paraqitur në lterë, o i ndryemun në Tabernakull.
3. Me këne i rrfyem e i kunguem si mbas zakonit; të cillat fjalë duket se duen me thanë, që ndjesen e plotë e fiton sá herë në

ditë t' a thonë pjesen e Rruzares njaj, i cilli rrfehet në mose dy herë në muej, e kungohet sá do pak krye javet.

4. Lypet që o përpara, o tuj thanë Atynen e Falemi Mrijt, të kujtohen të vertetat, që paraqiten në se të cillin shëj.

5. Njmënd nuk është e urdhnueme asnjë uratë me u thanë si është mëndja e Shëjtit Atë Papë, sikursë urdhnohet ndër tjera ndjesa të plotë; por mirnjoftsija ndej bāmirsin ka me shtyë të divoçmit me e kushtue ndoj pjesë Rruzarjet për qellime e dishire të Bariut të gjithmarshem.

6. Ashtu për me fitue ket ndjesë nuk lypet që të mbahen rruzat në dorë tuj thanë pjesen; por mjafton që të thohen për Atynat e pesdhet Falemi Mrijt me kujtimin e të vertetave që i perkasin se të cillit shëj.

Jena të sigurtë se Zotni Famullitarët tuj e kuptue fitimin e madh që i rrjedhë shpirtnave prej kësajë dhuntie bujare që i ka bënë popullit të kshënë Shëjti Atë Papë, kan me u dhanë me zellë të posaçem me perdorë ket vegël të çmueshme si për të mirë të vedit ashtu me i xë edhe besimtarët e vet me e perdorue sá më shpesh, për me xjerrë prej Zotit të falunit e pendesës që ja kan detyrë për mkate të bame.

✠ LAZRI Argjipeshkvi

SUPREMA S. C. S. OFFICII

De Conventibus (quos dicunt) ad procurandam omnium christianorum unitatem

(A. A. S. 1 aug. 1927, XIX, 278)

Occasione conventus, qui diebus 21 proximi mensis Augusti habebitur Lausonii in Helvetia, propositum est Supremae Sacrae Congregationi S. Officii dubium:

„An liceat catholicis interesse vel parere acatholicorum conventibus, coetibus, concionibus, aut societatibus quae se spectant ut omnes christianum nomen unumque sibi vindicantes uno religionis foedere consocientur?“

In Congregatione Generali, Feria IV, die 6 Iulii 1927, Emi ac Rev.mi Domini Cardinales in rebus fidei et morum Inquisitores Generales respondendum mandarunt.

„Negativum, atque statim omnino decreto ab hac ipsa Suprema

Sacra Congregatione die 4 Iulii 1919 edito *De participatione catholicorum societati* Ad procurandam christianitatis unitatem.

Ss.mus Dominus Noster Pius div. Prov. Pp. XI, sequenti feria V, die 7 eiusdem mensis et anni, in solita audientia R. P. D. Ad-
sessori S. O. impertita, relatam sibi E. morum Patrum resolutionem approbavit et publicari iussit.

Datum Romae, ex Aedibus S. Officii, die 8 Iulii 1927.

Aloisius Castellano

Supremae S. C. S. Off. Notarius.

S. CONGR. DE PROP. FIDE

Designatio Ordinarii pro appellatione

Secundum can. 1594. 2. pro appellatione in secunda instantia designavit Archiepiscopus Dyrrachiensis Metropolitam Scodrensem; quae designatio approbata est 2 Iunii 1927.

(A. A. S. 3 Octob. 1927, XIX, 348)

PONTIFICIA COMMISSIO INTERPRETANDO CODICI

De confessione et de matrimonii celebratione

(A. A. S. 1 feb. 1928, XX, 61)

E.mi Patres Pontificiae Commissionis ad Codicis Canones authenticè interpretandos, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis respondendum mandarunt ut infra ad singula:

I. — De Confessione Religiosarum

D. I. Utrum confessio religiosarum peracta extra loca, de quibus in canone 522 et in responso diei 4 Novembris 1920, sit tantum illicita, an etiam invalida.

II. An verbum *adeat*, canonis 522 sit ita intelligendum ut confessarius advocari nequeat per ipsam religiosam ad loca confessionibus mulierum vel religiosarum legitime destinata.

R. Ad I. *Negative* ad primam partem, *affirmative* ad secundam.

Ad. II. *Negative.*

II. — De absolutione in periculo mortis

D. An absolutio in periculo mortis secundum canonem 882 limitetur ad forum internum, an extendatur etiam ad forum externum.

R. *Affirmative* ad primam partem, *negative* ad secundam.

III. — De dispensationibus matrimonialibus

D. An verba *pro casibus occultis* canonis 1045 § 3 intelligenda sint tantum de impedimentis matrimonialibus natura sua et facto occultis, an etiam natura sua publicis et facto occultis.

R. *Negative* ad primam partem, *affirmative* ad secundam.

IV. — De subdelegatione assistendi matrimoniis

D. I. An vicarius cooperator, qui ad normam canonis 1996 § 1 a parcho vel loci Ordinario generalem obtinuit delegationem assistendi matrimoniis, alium determinatum sacerdotem subdelegare possit ad assistendum matrimonio determinato.

II. An parochus vel loci Ordinarius, qui ad normam canonis 1096 § 1 sacerdotem determinatum delegaverit ad assistendum matrimonio determinato, possit ei etiam licentiam dare subdelegandi alium sacerdotem determinatum ad assistendum eidem matrimonio.

R. *Affirmative* ad utrumque.

Romae, die 28 mensis Decembris 1927.

P. Card. GASPARI, *Praeses.*

Joseph Bruno, *Secretarius.*

AKTE TË DIEREZEVE

Leter baritore e Arqipeshkvit të Shkodres
permbi divocjonin ndej Zëmres e Jezu Krishtit

MESHTARVE TË NDERESESHEM E POPULLIT TË DASHTUN

T' ARKIDJEÇEZIT TË SHKODRES SHNDET E BEKIM PREJ ZOTIT

Vllazen të nderueshem e Bi të dashtun,

Shëjti Atë Papë i socen që është gjithë kujdes me i xë zëmrat
e të krishtetën e kah rrugat shëlbim, të teten ditë të majit të kësaj
vjetë ka qitë një letër fort të rëndësishme, që fillon me fjalët „Mi-

serentissimus Redemptor“, në të cillen tuj çekë të mirat qi na rrjedhin prej divocjonit ndëj Zëmren e Jezu Krishtit na paraqet detyren qi të tanë kena me ju kushtue gjith unji ksajë Zëmer të hyjnueshme, e sidomos me ja shperblye në mnyren qi vetë i lumi ja ka dftue të dashtunes së vet Margaritës Marie Alacoque, të fyemet e dhunjt qi ja bájne nierzit e kqí. Fjalët e ksajë leter Shëjti Atë Papë ja sjellë drejtë per s' drejtit Ipeshkvive të botës, por edhe per një herit ju urdhnon qi të gjitha msimet e kshillet e tija të ja njoftojnë se i cilli popullit të vet, e t' a shtyejn sá mǎ fort per me i vñe në veprim: „*ut gregem quisque vestrum quidquid vobiscum communicaverimus, studiose doceatis, atque ad exequendum excitetis*“.

Si per me e çue në vënd ket urdhen të Shëjtit Atë Papë, si edhe per me plotsue dishirin qi kena me e pá Zëmren e dashtun të Jezu Krishtit të nderueme prej gjith nierzve, e nierzit e ngratë të ngushlluem prej hireve e bekimeve të ksajë Zëmer të mshtirshme, kena mëndue, o Vllazen të nderueshem, me ja u drejtue ket shkresë me të cillen dishrojmë me ju dhanë rasen qi t' a peshoni e t' a kup-toni hollë se ç' mjet i pushtetshem per të mbaren e shëlbimin e nierzve është divocjoni ndëj Zëmren e Jezu Krishtit, e të xeheni me e nderue ket Zëmer të hyjnueshme me at mnyren qi fort e knaqë, due me thanë me shugurimin e shpijave t' ueja e të famullís s' Uej Zëmres të dashtun t' amlit Shëlbues.

E sikursë Shëjti Atë Papë në shkresen qi permëndme ka porositë gjith Ipeshkvit me ja dftue popullit msimet e tija, njashtu edhe Na po porosisim Jue, o Vllazen të nderueshem, me ja zhvillue popullit të famullís s' Uej kto e sá tjera msime e kshille, qi detyra e Jonë baritore na shtyen me Ju dergue per lulzimin e Shëjtes Fé, e shëlbimin e nierzve.

Qi divocjoni ndej Zëmren e Jezu Krishtit është një mjet i pushtetshem per të mbaren e shëlbimin e nierzve, mundet fort lét me u pá, mjeft qi të peshohen me pak hollsi arsyenat e të ndollunat qi e dishmojnë ket të vertetë.

E mǎ së parit të kujtojmë se si të gjith nierzit qi kan pasë e kan në kujdes të mbaren e shoqnies nierzore e shëlbimin e shpirt-nave, e sidomos Shëjtnit Eten Papë, janë mundue e mundohen dita me ditë me e perhapë ket divocjon të permallshem, e me i xé sá mǎ fort zëmrat e të kshtënve në perkushti e dashtni ndej ket Zëmer të hyjnueshme. E per çë farë qellimit? Pse mirë fort e dijnë se prej kti divocjonit rrjedhë gjith e mira e nierzve. Rrjedhë gjith e mira nierzve; pse ky divocjon bǎn qi të kshtënit ti shndritet më-

ndja me e njoftë të lumin Jezu Krisht; ky divocjon i ndimon zëmres të kshtënit me u xé në dashtni të Jezu Krishtit e ja xirë fuqin per me marrë mbrapa msimet e tregimet e virtyteve qi na ka dhane. E kuer i kshtëni të mbrrijnë me e njoftë si duhet t' amlin Shëlbues, kuer t' a duen me zëmer e t' a ndjekin me të vertetë, është pá dyshim në rrugen e mbarë, është i siguruem per shëlbimin e pasosun. Per ket arsye Shëjti Atë Papë i soçem ja perkrabhë ket divocjon atí ylberit, qi mbas të mbytunit n' një të rrozullimit ja diftoj i nalti Zot Noehit. Pse sikursë at herë ylberi kje dá prej Perëndijet me kënë si pëng beset ndermjet të Zotit e të nierit, e porsi sigurim pshtimit prej ujnave në kohen e ardhshme, njashtu divocjoni ndej Zëmren e Jezu Krishtit i kje çpallë shekullit në kohnat mǎ të vishtirat porsi peng i dashtnis së Tenzot, e si shëj i sigurtë i ngallnjimit shpirtnuer. Ashtu Shëjti Atë Papë Leoni XIII, në letren e çmueshme qi ja drejtoj kshtënimet kuer në fillesen e kti shekullit ja shuguroj Zëmres të Jezu Krishtit gjith nierzit mbarë, ja perkrabhë ket divocjon asaj krygies të mrekullueshme qi per ajr ju duk perendorit Kostantin per me e sigurue qi do të delte fitues kundra an-miqve të fés; e na thotë, qi sikurse nder kohnat e hershme kuer kisha e Jezu Krishtit ishte e shtypun prej zgiedhet të perendorve, ju duk një kryq kab qiella një perendorit të rí porsi shëlbim vegël fitimit e lumnijet, njashtu nder dit t' ona një tjetër shëlbim madhnueshem na paraqitet, due me thanë Zëmra e hyjnueshme e Jezu Krishtit, në të cillen shkëlqen krygja e të Lumit ne mjedis të mǎ të bardhes flakë. Në ket Zëmer të shugurueshme, na thotë ky Papë i di-shem, na do të ngulim të gjith shpresen t' onë; e prej ksajë Zëmer të dashtun do të lypim e do të presim shëlbimin e nierzve. Po çë nevojë me kerkue arsye na njeti tuj pasë na të kjarë fjalët e prem-timet e Jezu Krishtit? — Per pak qi ti pershkruajmë librat qi hasin permbi divocjonin ndej ket Zëmer të adhurueshme, kena me pá sá be-kime, ndimat e hret ja ka folë i dashtuni Shëlbues besorve të vet neper gojë t' asajë virgjin të zgjedhun qi kje Shëjta Margaritë Ma-rie Alacoque. — Janë premtime qi pershtijnë të gjitha shtetet e njer-zimit, të gjitha nevojët, të gjitha ngulimet q mundën me e rre-thue nierin; se i cilli i kshtënë në çë do gjëndje qi të gjindet ka me gjetë nder to barm qi lypë e shpirtit të tí. Ka me e gjetë mkatnori, ka me e gjetë i miri, ka me e gjetë i ftofti, ka me e gjetë i topituni, ka me e gjetë i pasuni, ka me e gjetë skamnori; ka me e gjetë shekullari, ka me e gjetë meshtari. Per të gjith, po, per të gjith Zëmra e dashtun e Jezu Krishtit ka çillë kronin e hi-

reve të veta; të gjith do me i knaqë, të gjith do me i shëlbue. E kto nuk janë fjalë të thata, nuk janë thaça kote, por janë premtime të një Zotit që di se shka premtion, e do e mundet me mbajtë fjalën që flet. Edhe e ka mbajtë i lumi, e ditë e për ditë është tuj e dishmue besnikin e vet. E kush mundet me e pershkue ndrrimin e mrekullueshem që u vertetue në popullin e kështënë që at kohë fatlume që nisi me u përhapë divorcioni ndej Zëmren e Jezu Krishtit? Kush mundet me i njehë të kthymet e guditshme të sá nierzve të mrapshtë, e të kapunit në shëjtni të sá tjerve të zgjedhun? Kush mund t'i diftojnë permirsimet shpirtnore që u pertrinë nder katundë e gjytete prej nderimit e perkushtis ndej ket Zëmer të hyjnueshme? e të gjallunit e fës shëjte nder kombe e mbretina, e lulzimin e veprimet fetarë që u shkaktue prej kti divorcioni kush mund ta paraqesin me plotni? Po, munden me thanë pá fije dyshimit se gjith e mira që ka lulzue në ket tokë të mjerueme që aso kohet që thame, të gjith burimin e ka pasë prej divorcioni të gjallë ndej Zëmren e Jezu Krishtit.

E po tuj kënë puna kësaj, a nuk është rrugë, o Villazen të nderueshem e Bi të dashtun, a nuk është e mira e fitimi i jonë më i madhi që të xehena të gjith në ket divorcion të permallshme e të mundohena me xë edhe zëmrat e tjerve?

O Meshtarë të Jezu Krishtit! Juve sidomos ju sillet i amlit Shëlbues; prej juve lypë veprimin më të fortë për me ndezë zëmrat e të kështënve në dashtni të t. — Për me i dalë kti qellimit juve u ka premtue ndimen më të madhen; ju ka dhanë fjalën që në kjo shi apostujt e zëmres së t. ka me ju dhanë hirin me zbutë zëmrat më të gurtat, me kthye prej Zotit mkatnorët më të shkapercyem; të gjith mundin t'uej ka me e bekue, ka me ju dhanë të gjitha hirit që keni nevojë për shtetin t'uej. E na a kena me i lanë me vojtë dam gjith kto të mira që na lusi? Mos e premtotë Zoti! Aq më tepër, o Villazen të nderueshem, pse na gjindena nder rrethana bukur të vishtira për shëjten fë. Njimend liriya për të kryemit e shërbimit fetarë është e sigurneme prej ligjeve të shtetit, por rreziqet e shpirtit kan ardhë tuj u shumë; leqet e djallit janë përhapë gjithkahë. Shkollat e perzime po ja shtijnë në zëmer mosbes së rë dergjen e pabesimit o të pakujdesit për besim; liriya e teprueme po i çilë shteg atyne që janë të ftoftë kah feja me marrë rrugën e mrapshtë; librat e flightë, fletoret e kqija, ndollinat shkandullore po ja prishin djelmnis ndjesinat jo veç fetare por edhe nierzore, e po na e çorodisin sá me na mlue turpi.

E prej ktyne të zezave si kena me mujtë me pshtue? Vetun tuj përhapë divorcionin ndej Zëmren e Jezu Krishtit; tuj i xë zëmrat e të kështënve në nderim të kësaj Zëmer të mshrirshme, e cilla është gjith e pushtetshme për me xjerrë mshirë për mkatnorë, e gjith dishirë me shëlbue shpirtat e gjith nierzve. Shkruen një divorcem: „Banu apostull i kti divorcioni, o meshtarë, e kësaj me pá... kësaj me pá me çudi të madhe tuj u shkru më të fortin akull të pá kujdesit shpirtnor; kësaj me pá lëndët më të thatat tuj lidhë kokrra të pá njehuna; kësaj me pá malet tuj luftë prej vëndit; kësaj me pá Dashtnin e pambarueme tuj u pershkue nder dejt të kësaj shoqë të flightë e të pabesim.“

Po, përnjimend; perkushtija ndej Zëmren e Jezu Krishtit ka me kënë pshtimi i nierzve, e vegla e pshtimit të tyne. „Non est in alio aliquo salus“.

E ktu Na hjek zëmra, o Villazen të nderueshem e Bi të dashtun, me ju paraqitë një mnyrë nderimit, që fort e ka për zëmer i lumi Jezu Krisht, e që ne u perdorotë si dubet, ka për të kënë kroni i bekimeve më të kandshme për shpirtat e të kështënve. Një nderim që shumë famullija kan nisë me e vë në veprim, e që lypet të perdoret edhe prej të gjith tjerave.

Kjo mnyrë nderimit është të shuguruemit e se të cilës familje Zëmres të hyjnueshme të dashtunit Shëlbues; tuj e zgjedhë se e cilla shpirt për Mbretin e Zotin e vet; tuj e vë figurën e kësaj Zëmer të dhimshe në vëndin më të mirin të shpirtit, për me kënë pá, nderue, e lutë prej gjith robve që vënë kamben në at banim.

Nuk po hijmë ktu me folë përmbi të dashtit që ka i lumi Jezu Krisht me kënë nderue prej bestarve të vet me ket soj perkushtijet, pse se i cilli i kështënë mundet fort lehtë me e kështue prej vedit; as nuk po shtyhet në fjalë të gjata për me ditue dishirin e flakët që ka i lumi me hi e me mbretu nder shpirtat e ndej shpirtat të kështënë, pse të gjith e dijm se kësaj është kënë qellimi i mundimeve e i dekës së t. vetun ju lutena të keni besim në peshue të mirat e mdhaja që na rrjedhin prej kti nderimit të barmës kësaj Zëmer të hyjnueshme. E më së pasit të ndijmë se sht a na thotë prej anes të Lumit Shëjtja Margerite Marie Alacoque: „Tuj kënë J. Krishti kroni i të gjith bekimeve, ka me shprazë bekime me plotni në të gjitha ato vënde, ktu ka me u vë figurja e kësaj Zëmer t'amel për me kënë dashtë e nderue.“

Po, bekime të njehuna ka premtue me shprazë i dashtuni Shëlbues nder shpirtat të kështënve ku nderohet figurja e Zëmres së

Tí. E kjo fugure e hyjnueshme ká me kënë nder shpija të kshtënve si gjaku i Kinjit permí dyer t' Ebrejve, éjlli i mnís së Tenzot e njef ket fugure shêjte, e adhron e kalon pertej, pse kû mbretnon Zêmra e dashtun e J. Krishtit, aty derdhet pa masë mshrira e ndjesa e të neltit Zot. Prej ksajë Zêmer ka me dalë drita qi ka me shndritë menden e atyne fatlumve qi i janë kushtue; prej ksajë sidomos ka me rrjedhë hiri qi ka me forcue e me ngushllue zêmrat e tyne. Mjeft qi me fé të gjallë ti sillen ksajë Zêmer të dhimshme, e me shpnesë të ngulun të ja paraqesin të gjitha ngushtimet e veta; çë do sojit qi të jén, o të shpirtit o të korpit. Zêmra e Jezu Krishtit qi vetë ka lypë e ástht kënë zgiedhë Mbreti e Zotnija i asajë shpí, ástht e detyrueme me i kqyrë nevojët e robve të sajë, me ja u' njitë doren me ju bá ndimë, ashtu e má fort se kishte me i kqyrë e me i márrë në kujdes má i miri e má i kënuni zot shpijet.

Prandej, o Villazen të nderueshem, ju lutena me má të madhen xetsí, má sparit qi ju vetë me gjith shka keni ti shuguroheni ksajë Zêmer të hyjnueshme, e qi fuguren e sajë ta paraqitni në vëndin má të dukshem të Qeles s' uej, qi famullija t'a shofin e të xehet me marrë mbrapa shëmbullin t' uej. Mandej qi të mundoheni me gjith shpirtë me e hapë nder famullija t' ueja ket shugurim kaq të frytshem; tuj ja zhvillue popullit imë e má imë të mirat e fitimet qi prej si na rrjedhin; tuj u distue të gaçem me vojtë nder shpija per me krye sherbimet e kfi perkushtimit, e tuj i porositë qi mos të kondendohen me e bá ket shugurim njatë herë të vetme, por ta përtijnë per gjith kryevjete; e má teper t'a kujtojnë Zêmren e Jezu Krishtit, Zotnín e shpís së vet, per të gjith mbramje tuj e pershndetë të gjith familja sbashkut, o me rruzaren e arit, o me trí Atynë trí Falemi Mri e trí Kjoftë lumí Atit etj. — Per ne u vâshin në veprim kto mjete shêjte nuk ka me mujtë me kënë qi mos të kthehet per s' mbarit të gjith famullija e qi shpirtnat e popullit t' uej mos të gjëjnë mshrirë e shëlbim prej të dashtunit Zot. Kshtu mûndi i Juej ka me dalë pernjimënd i frytshem; e ditën e dekës keni me mujtë me i thânë Gjygtarit të hyjnueshem: *Ego te clarificavi. Quos dedisti mihi non perdidí ex eis quemquam.* E keni me merítue me ndi prej të Lumit: *Euge serve bone et fidelis... intra in gaudiúm Domini tui.*

E tuj ju dishrue me zêmer ket të mirë të pagmueshme, po ju lus prej Zotit shndeden má të plotë e hiret má të vjefshme per me krye detyrat e jueja.

✠ LAZRI Argjipeshkvi

CASUS CONSCIENTIÆ

Casus de Missae integritate et defectibus

In templo rurali sollemnis a parochio Abundio functio celebrabatur; post Missam enim Sanctissimum Sacramentum per vias magna pompa deferendum erat.

Verum, nescio qua distractione, aedituus de curanda consecratione maioris pro lunula ostensorii hostiae non cogitavit nisi inter ipsam missam, et quidem quando iam utriusque speciei consecratio peracta erat. Hoc tamen aedituus, variis negotiis retentus in sacristia, non adverterat; et festinatim attulit ad altare lunulam cum consecranda hostia. Abundius valde anxius et animo perplexus, existimavit sibi, in tanta necessitate, fas esse ut verba consecrationis supra novam panis materiam repeteret. In choro autem aderat clericus, theologiae studiis addictus, qui animadvertens istam novam consecrationem, statim in sacristiam alterum calicem quaesivit, atque, infuso vino cum modica aqua, eum praesentavit celebranti aiens: Reverentia Vestra, iterata consecratione panis, alterum sacrificium inchoavit quod perfici debet; non potest autem aliter perfici nisi consecratione calicis quem tibi offero. Rei novitate perturbatus sed persuasus argumento seminaristae, qui bonam famam studiosi juvenis habebat, Abundius supra calicem etiam formulam consecrationis vini pronuntiavit. Cum autem ventum esset ad communionem, Abundius ante se habebat duas maiores hostias et duos calices. Quid fecit? Sumpsit more solito, hostiam et calicem quae primo loco consecraverat, additis etiam solitis ablutionibus. Deinde, non seivinus sumpsit alterum calicem; hostiam vero lunula contentam posuit in ostensorio.

Inter ipsam processionem, Abundius, ut facile intellegitur, non multa devotione fruebatur. sed vel levitus animo volvens quae fecerat et quae facere debuisset.

Quaeritur quid sentiendum sit de variis actibus Abundii in ista sollemni missa; et quodnam rectum consilium nisi dari potuisset.

Casus de iurisdictione Confessarii

Leonardus missionarius excurrrens his difficultatibus non leviter commotus et turbatus est.

I. Innotatus a parochio rurali ad praedicandam missionem, cum in dissitam istam parochiam a venisset, parochum statim sic allocu-

tus est: „Suppono, Reverende Domine, facultates necessarias a Rev. Episcopo per te petitas fuisse“, — Quod cum iste negasset, communis deliberationis is fructus fuit, ut nuntiarent e suggestu confessiones a missionario audiri non posse ante tres dies, donec Episcopus litteras iurisdictionis non misisset.

II. Cum ad ipsum accessisset sacerdos parochus qui complicem absolverat, absolutionem distulit donec a S. Paenitentiarum congruentem facultatem obtinuisset. Simul tamen non sine tristitia secum reputabat molestiam ferendam a parochio reo, qui missam cotidie dicere moraliter cogebatur ante receptam absolutionem a peccatis et censuris.

III. Dum in ecclesia latina excipiebat confessiones, occurrit inter paenitentes Orientalis, qui, accusato peccato adulterii, addidit peccatum istud esse in suo ritu reservatum. Inde valde perplexus fuit Leonardus, memor canonis 1 quo Codex dicitur solam ecclesiam latinam respicere. „Quo iure, sic cogitabat, potero ad istum paenitentem applicare normas Codicis de casibus reservatis?“

Quaeritur iam quomodo Leonardo interroganti de tribus istis difficultatibus respondendum sit.

Të gjegjunit këtyne pvetjeve Zotni Famulltarët janë të detyruem me e paraqitë ditorin e Zojës së Shkodres, në rasën e Sino-dës të pergjithshme.

HISTORIA E DJEÇEZEVE TË SHQYPNËS

Se i cilli nieri q i thotë vedit ndopak i gjyetenuem e ka detyrë me i dijt veprimet e të parve të vet, e të ndollunat e vëndit kû ka lë. Sá mâ fort ket detyrë e kan meshtarët me i njoftë të ndollunat fetare të kombit të vet, e ëmnat e veprimet e Barive shpirt-norë q i brëz mbas brëzit kan drejtue popullin e kshtënë kah rruga e perparimit ktu në tokë, e kah rruga e shëlbimit në jetë të pasosme.

Per ket arsye n'a është dukë punë e vjefshme me shpallë në ket Fletore disa njoftime permbi djeçeze e Ipeshkvi të Shqypnis, tuj i marrë lajmet prej nji dorshkrimit q i në giubhë latine n'a ka lanë fort i shkëlqyeshmi Ëmz. Karlo Pooten Argjipeshkvi i Tivarit e i Shkodres, e q i pat xjerrë prej vepres të çmueshme të shndritshmit Atë Farlati, *Illiricum Sacrum*.

Arkidjeçezi i Shkoders

Edhe pse Shkodra nuk e ka pasë gjith herë kryeparin fetare sikuerse nder dit t'ona, mbassi sot njehet kryegjyteti moral i Shqypnis, edhe është praja e nji Metropolitit, të cillit i pshteten disa Ipeshkvi, na duket e arrsyeshme me i dhanë fillesen kalximit t'onë tuj nisun me folë mâ së parit permbi ket Arkidjeçe.

Dibet se Shkodra është gjytet fort i moçem, e se shpijat heret i kishte të ngrehuna permbi kodra.

Pat këndë dikuer kryegjyteti i Ilirve, e ndëja e Gencit të mâ të mbramit mbret të tyne; i cilli tuj këndë prishë me Rromakë ngrehi luftë me ta, por nuk muji me ju bâ ballë; e kshtu Shkodres ju desht me u shtrne sundimit të Rromakve; të cillët, sikursë difton Plini, derguene në gjytetin t'onë gjind të veten aq shum sá mrrrijti me u thirrë *Oppidum Civium Romanorum*.

Mbassi Perandorija Rromake kje dá dyshë, Shkodra i tokoj perandorve grek.

Kah mbarimi i shekullit të katert kje bashkue me provincj Prevalitane, e cilla ishte pjesa mâ e poshtmeja e Dalmacjes të lémit, e q bashkë me nji krah të Maqedonis perbâte provincjen e Djeçezeve të Dacjes, e i perkitëte Iliris të lémit.

Mbassi Ostrojli osë Ostrovoji me fis prej Gotve, e i vllaj i Totiles q i duel n'Itali, e nguli selin e vet në krahinën Prevalitane, Selimiri i nipi i tí, pushtoj Shkodren; por me gjith këtë nuk muji prej Justinianit, i cilli dboj Gotët e shtini prep në duer të veta Salonen e Dalmacjen, me xjerrë q i t'a mbatë ennin mbret, por ju desht m'u kondendue me titullin, „Comes Zentae“.

Kuer në shekullin e shtatë Serbt me lejën e Heraklit perendorit bizantin hinë në Dalmacjen e eper, nuk dihet a e pushtuene a jo Shkodren; pse Konstantini Porogogeniti, i cilli të gjitha tokët q i kishin Serbt në Dalmacie i dha në kater coparkina, ndër to nuk e permëndë Shkodrën. Por dëshin nuk të se mbretit të Serbve ne mos me nji herë sparit me të sigurë mâ vonë e shtine në dorë Shkodren, mbassi historia e tyne na dishmon se Serbt sunduene gjytetin t'onë.

Tuj këndë se per të gjallët Uroshit pinjollit mâ të mbram të Nemanajve, duke q i Vukashini me tjetër q qyrshin me coptue mbretin e Rashës, Balsha, të mbesi i shpiet të Balshajve, u çue e pushtoj Shkodren me Zenten e poshtme; e mbas dekes të tí kah vjeta 1360, të bitt e i Strashini, Gjergji e Balsha II muerne edhe Zenten e

eper, qi pershinë Malin e Zî; e në vjeten 1368 tuj i rá mohit shkjenís, në kishen kathedrale të Shkodres kjene shti në vathë të kishës katolike prej Pjetrit, Ipeshkvit të Sbasit, i autorizuem prej Selís Shêjte.

Në vjeten 1440 Shkodranët tuj u tutë prej Turqve qi i msyshin, me tjera vise të Shqipnis i ráne në dorë Venedikasve; por nuk mujtne fort giatë me gzue mprojen e tyne; pse në vjeten 1478 e mjera Shkoder kje lshue në dorë të turqve, qi e shkretnuene sá s' diftohet.

Nuk dihet se kuer Shkodra nisi me pasë Ipeshkvi. Para të kartetit shekull asnji nuk permëndet. E në paçin kënë perpara, êmnat e veprat e tyne i ka mlue terri; veg duket se pá dyshim do të jén kënë të pshtetun provincjes Salonitane, mbassi per të gjith Dalmacjen asò kohet s' ást kënë veg se një metropolitë, aj i Salonit. (*Vijon*)

PRËSI I FAMULLITARIT

Të shtýemun prej dishirit qi me i pá meshtarët e Jezu Krishtit të nderuem prej nierzve, sikuerse e lypë pushtedja e neltë qi kan, e veprimin e tyne të pranuem e të frytshem, kena mëndue me i permbledhë e me i botue disá msime, të cillat të ja diftojnë famullitarit mnyren se si i duhet me e rregullue të prûemit e vet per me kënë e mira e shembimi i nierzve. E mos kujtoni se ktû kena me hartue zhvillime hartime të holla e kshille të reja, por veg njasi msimesh qi ju të gjith i dini, por qi prej disave nuk perdoren, pse i bájne n' asgjá.

1. Randsija e njerzís per famullitarin

Tuj marrë me folë permbi njerzi qi do të két famullitari, nuk kena per të rreshtue në ket shkresë ndoj tubë asi sterhollimesh qi lypë shekulli prej nierzve të vet ne daçin me u dukë të njerzishem, pse kta nuk janë per né; por dishrojmë me njallë nder zëmra të meshtarve dashtnín per zotnikkun qi ju perket, do me thanë, dashtnín per at mnyrë të prûemit t' urtë e të kandshme, qi e zbukuron veprimin e tyne, e qi e bân me dalë mâ të frytshem në popullin e kshtënë.

E di gjithkush se që do kafshë çmohet prej nierzve jo veg prej të vjësunit qi ka në vëdi, por edhe prej mnyret qi paraqitet. E kshtû ndollë, bje fjala, qi një ligjeratë, sá do e zhvillueme me hollim e me mëndime të nëlta, në kjoftë se shkrimi ást i vshtirë m' u kndue, josë fjalët janë të rreshtueme pá mjeshtri, i prishet kënduesit, e zëmron, e shum herë edhe e shtýen me e gjikue mâ poshtë se viju. Ashtu bukur shpesh ndollë qi të kujtohen per të trashë njerz fort të kndueshem, vetun pse o janë të ngáhtë kah fjala, o janë të rándë kah të prûemit; e të mbahen per të hollë nierz me pak dije, pse janë të zott me i rreshtue disá fjalë mbarë. E kso doret prej të prûemit të perjashtun shtýhen gjindja me pleqnue vjësésin e mëndes. E rasat e perdítshme na e dishmojnë ket të vertetë; e ndoshta edhe neve na ka rá me sprovue, qi të ngathunit t'onë na ka bâ me u dukë mâ të padishem per krah të ndoj tjetrit, qi ka pasë dije mâ pak, por ka dijt me e shítë mâ mirë. Nuk kena c' i bájme; njikshtu e ka shekulli; mâ fort kqyrë doken se kensín e kafshës. Por me kto fjalë nuk dona me thanë se do t' ecim mbas ktí gjikimit të gabueshem, jo; per kundra rrênat e të shtimet e shekullit na do të luftojmë e ti qesim poshtë; por dona me thanë qi edhe prej ksajë ndolljes do të kqyrim me xjerrë fryt, tuj u mundue me e hijeshue me lule njerziet veprimin t'onë fetarë. Sepse ky veprim i joni prej natyres vet ást fort i vishtirë; o të thresh per kah âna e të vertetave të nelta qi do të msojmë, o kah âna e urdhnimeve të shterngueta qi do të ja ngarkojmë nierzve, o kah âna e mungesës të një shperblimit të dokshem; ást veprimi bubur i vishtirë, pse në vënd qi me kondendue nepset e kqija e krenín e nierzve, i detyron me hjekun keq e me poshtnue vëllim. Prandej lypet qi meshtari të két urti, amecim, nierzí.

Ndoshta ndoj famullitarë i tretun nder mala ka me qeshë tuj kndue kto fjalë, e ka me thanë me vëdi; po mirë kto kshille munden me pasë të vjësunit per ata t' jetojnë nder gjytet e vënde të mdhaja, por nuk munden me i shti në punë prej atyne meshtarve qi e shkojnë jeten me katundarë të trashë e me malorë të padhë-nun; me të cillët me bje me mi me hollue, vegse edhe në lojë; por duhet me ju shtrua natyres së tyre per me mnyrë me shkue motin me ta. — Në kjoftë se ndokush het ksi sçit ta dijn se mëndimi i tij nuk i pergjgjë msimit e veprimin të Lumit Jezu Krisht, të cillin na me arsyev levdoheja se perfaqsonmë para nierzve. Aj i lumi, sikurse e dim, me shum të knaqun ást perpjekë me gjind të trashë e të paqije, e me tujmë të pá masë ju ka ardhë rreth me msime

e qortime, deri qi i ka mkambë në shkallen e Apostullimit, per me na dhanë msim neve qi jo veç nuk do të perbuzim shoqnin e të padishemve e të vobegve por edhe do të mundohena me gjith fuqina t' ona me i dlënë kah mëndja e me i neltue kah shpirti, qi të bâhen të dëjë per rregjini të parrizit. — Po, edhe famullitari i fatundeve e i malcinave âsht nevoja qi të jët, posë qi i urtë e i amel, edhe i stolisun me mnyrna të nierzishme; pse âsht në shëj e vrohët prej popullit; e lypet qi ti piijn famullis jo veç kah shëlbimi i shpirtit por edhe kah gjydetnimi e perparimi i vertetë. (Vijon)

✦ ËMZOT GJERGJ KOLETSI

IPESHKVI I SAPËS

Deka, të cillës gjâ s' âsht qi t' i bâjnë bâll e qi me kosen e padhimë të veten korrë të mdbaj e të vogjel, në pak vjet na ka grabitë jo mâ pak se kater prej Ipeshkvijve t' onë. Nder kta kje edhë Ëmzot Gjergj Koletsi qi u dâ kso jetet me 2 kallduer të ksajë vjetë 1928.

Leu i Perndritshmi me 28 Kallnduer 1868 në Kallmet. I kreu mâ së mirit xânesat në Kolegjen e Propagandës, e, masi u shugurue Meshtâr, kje si Famullitâr nder vende të ndryshata t' Abacis së Mirditës. Me 21 shtatuer 1911 kje zgjedhë Ipeshkev i Sapës, e me 10 dhetuer t' asajë vjetë, bashkë me Shkelqesin e Tí Emzot Luigj Bumçin, në kishen katedrale të Shkoders, muer Shugurimin Ipeshkvnuer prej duerve t' Emzot Serreqit.

Tesh disâ kohë pat nisë me rá poshtë kah shndedja. Pat prej Zotit nji hîr të posaçem, d. m. th. m' e parapâ deken e afërme, edhë me ju bâ gadi me shum kujdes. Në javët e mrame u dha Meshtarve të Diegezit, të vetve e sherbtorve qi me shum dashtni ju bâshin ndimë, shemull të lartë dureset e pershpirtnijet. Tuj e pá vedin afer deket, bâni të kushtuemit e jetës së vet per të miren e diogezit, të Klerit e të popullit. Forete me të tana Sakramendet e me gjithshka mâ të ngushlueshem ka Feja e jonë, kah mramja e ditës 2 kallduer, të hânen, e dha të bardhin shpirt nder duer të Krijuesit.

Kishte vetina fort të bukra mendjet e zëmret. E dijmë prej nji Meshtarit të vlerët të diogezit të tí, se, si Famullitâr, diti me ja hanger zëmren të Parve, Meshtarve shokve të vet, e popullit, per të cillin ishte gadi, me pasë kënë nevoja, të vete vedin me rrezik, per të miren e tí shpirtnore e landore, — e se, si Ipeshkev, u dâ në shëj, nder sende tjera, per zëll qi diftoj në të zbulun të rreseve të kqija e per bujarí në lmoshë. Në marim të vjetës 1926 *Lajmtari i Zëmers së Krishtit* pat botue nji artikull, në të cillin shifet zëlli i tí per shëlbimin e grigjës së vet e sidomos per të pëhapnit e divoçjonit të Zëmers së Krishtit në diogezin e vet. R. A. P.

DREJTUER: D. Ndrí Plani

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER 120181